

Я не знаю, кому я належу — старому дому чи новому. Там — я залишила своє серце. Тут — закопала пуповину. Спочатку ця пуповина з'єднувала мене із сином, а тепер — із цією землею. Що важливіше: серце чи пуповина? Любов до чоловіка чи любов до дитини? Ну от дитина скоро виросте і житиме своїм дорослим життям. А чоловік? А чоловік на старості років шукатиме, хто би подав йому склянку вина і зігрів холодні ноги. *C'est la vie!* І навіть якщо частина мого єства злилася з цією землею, навряд чи вся я зіллюся з нею. Бо не ця земля мене породила. Не ця має й прийняти. Отже, серце?

Усе почалося кілька років тому, у 2014-му. Коли небо впало українцям на голови: зимовий карнавал Революції несподівано перетворився на горор, співи й танці Майдану замінила стрілянина... Понад сотня розстріляних, і серед них ті, з якими вона ділила канапки і похідний глінтвейн... Здавалося, життя уже ніколи не буде таким, як до цього. Здавалося, що українці вже назавжди стали іншими. Натовпи людей з жалобними обличчями приносили на Майдан тонни квітів, маркуючи червоними трояндами і гвоздіками місця, за пару днів до того

поплямлені кров'ю. Серед них бродила й Іванка. Від сліз паморочилося в голові.

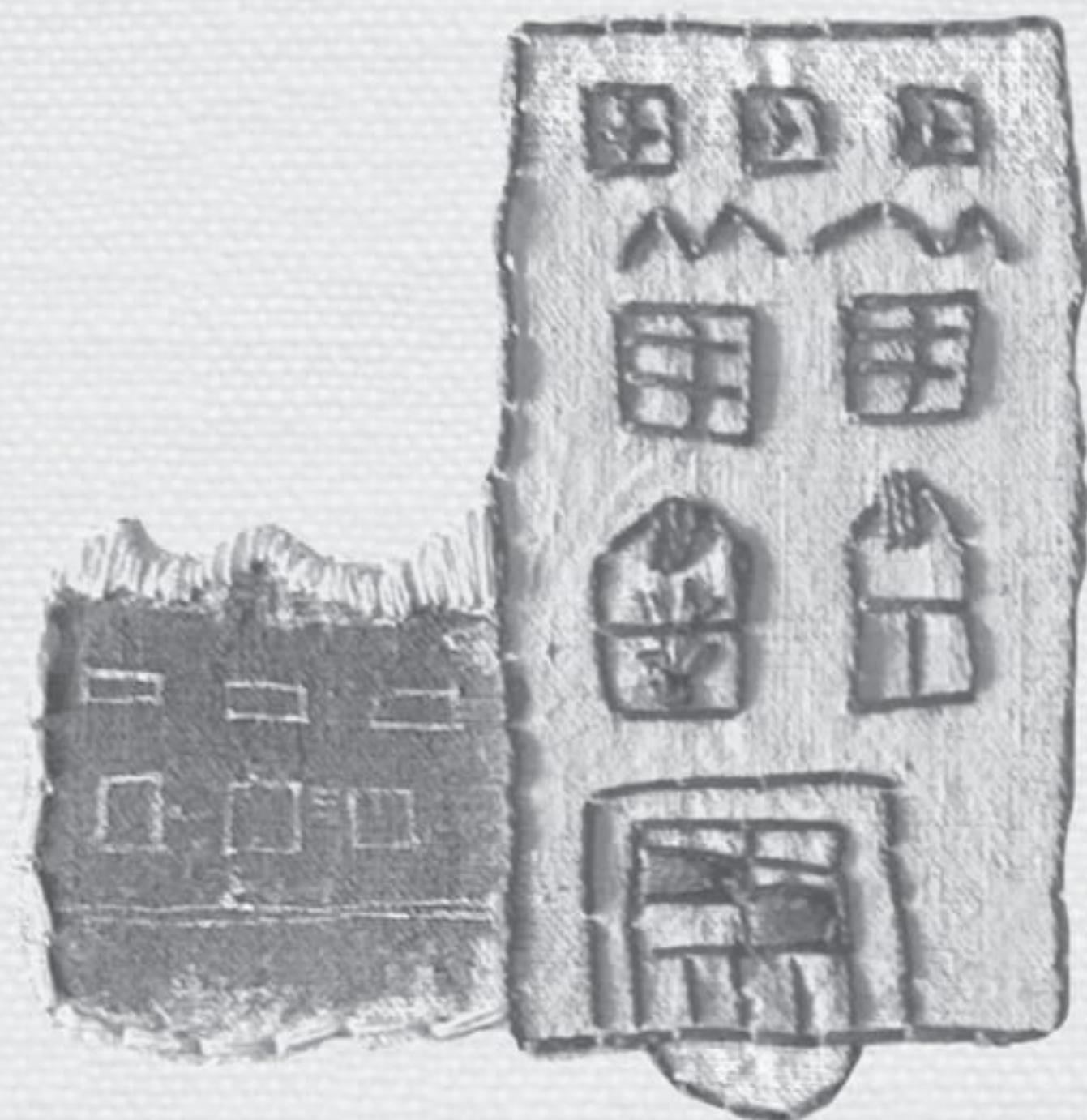
Але все змінила поїздка в Межигір'я. Відразу після розстрілу Майдану і втечі гаранта Самооборона зайшла в резиденцію президента. А за нею хлинув народ: усім було цікаво побачити печеру дракона, куди втіклий стягував свої багатства і оберігав, як зіницю ока. Іванка йшла рівними доріжками обширного парку, роздивлялася тварин у вольєрах, намотувала кола навколо «Хонки», розглядала позолочений несмак претензійних інтер'єрів і відчувала фізичну відразу від цієї екскурсії, від натовпів роззяв, що робили фото на фоні, від себе самої. Їй не вкладалося в голову, що через це все загинули люди, бо дракон хотів втримати свою печеру недоторканною.

А природа, як на те, жила за своїми законами. Лише кінець лютого, а земля вже прокидалася. І пахла так, як мала пахнути весною — бажанням жити, бажанням бути заплідненою. Кров ставала нічим іншим, як добривом, а смерть — початком життя. Іванці було страшно думати про тих чоловіків — молодих і старих, нецілованих і які вже мали дітей. «Тікай! — пробився крізь жалобу голос інстинкту самозбереження. — Толку не буде. Люди не приймуть того, що тут гроші і сльози їхніх обкрадених дітей. Людям не притаманно визнавати свої помилки». І вона втекла.

Ще на початку Революції дівчина отримала запрошення на роботу до Фінляндії. Але тоді їй було не до закордонів. Тепер же виїзд здавався єдиним логічним виходом — вирватися з цього мракобісся.

Тепер я думаю, що якби не Суомі, можливо, мене не було б на цьому світі. Цілком можливо, що я б рятувалася на Донбасі.

Весна 2014

— Уявляєш, у них paska означає «какашка», «гім-но», shit!

— Це вас на курсах такому вчать?

— Камон! Місцеві пияки так лаються: paska, paska! Пройти повз і не впізнати рідне з дитинства слово — неможливо. До слова, фінська традиція — ставити наголоси на перший склад, тому я тут Іванка. Але, блін, дізнатися про курйоз із пасками перед тим, як ставати їх пекти!

— А як же тоді вони називають саму випічку? Чи в них такого немає?

— Те, що я бачила в магазинах, підписано pasha.

— Ох! Це мені нагадує той анекдот: «А знаєш, як вони називають наше пиво?»

— Слава Богу, не все так запущено. От «цибуля» буде sipulli — звучить дуже подібно. На якомусь лінгвістичному сайті прочитала, що це похідні від латинської назви. Отакі от спільності.

— А багато таких спільностей? Бо ти же стогнала, що мова зовсім інша і ні на що не подібна.

— Ну, крім paska і sipulli, нічого поки не нарила. Мова дійсно важка. Знаєш, що я помітила? Фіни, здається, дуже пишаються також своєю унікальністю, бо всюди

звучить ця мантра. І, чесно кажучи, вона збиває: навіщо мучитися, якщо за рік мене тут не буде?

— Пам'ятаєш нашу мантру? Не зарікайся.

— Ой, перестань. Відбуду свою максимальну річну au pair¹івську програму і hei-hei!² Ок, поки маю час — треба зробити домашку. Курси тут зовсім не напружують. Два уроки на тиждень по дві години. Завдань мінімально. Але я ж зобов'язалася to immerse into Finnish culture and language. Так що, як тут кажуть, moikka!³

Іванка попрощалася зі своєю дорогою Мар, закрила кришку старенького рожевого лептопчика і знову подякувала Богу за те, що він і ще якісь розумники створили інтернет і Skype. «Блін, а як жили емігранти ще якихось п'ятдесят років тому — писали листи, які йшли місяцями і ще не факт що знаходили адресата. А ще обережність у висловах, замовчування або дзвінки, що прослуховуються. Отак сидіти без зв'язку з рідними... А може, це й на краще? Тоді менше часу на рефлексії та ностальгію, бо є тільки тут і зараз — чужа країна, в яку треба вrostи і пошвидше забути про дім, бо знав, на що йдеш... Або ти успішний космополіт, або невдаха-іммігрант», — розмірковувала Іванка.

* * *

По дорозі сюди, у небі на Балтикою, вона вирішила, що хоче бути саме космополітом. Ця думка постукалася, коли на посадці в Борисполі Іванка запримітила фіна — молодого і з дредами, він сильно нагадував хлопця з кліпу Freestyler групи Bomfunk MC's (уже пізніше вона дізналася, що те відео було записане в гельсінському

¹ Au pair (фр.) — програма робочого обміну, за якою молодь може жити в іншій країні, працюючи в родині, яка її приймає (тут і далі — прим. авторки).

² Hei-hei (фін.) — те саме, що й moikka.

³ Moikka (фін.) — привітик або па-па.

метро). Фін був байдужий до навколишніх подразників, зокрема і гиденької холодненької погоди, — на ньому були якісь чи то довгі шорти, чи короткі штани. «Він летить додому. З цієї божевільної країни, де свої дядьки убивають своїх хлопців. А вдома туса, пиво, улюблені справи і звичне коло», — заздрісно думала Іванка, не в змозі відвести від нього погляду.

Так, вдома в неї залишилися проблеми, а тут, у Гельсінкі, усе можна почати з чистого аркуша. Вдома — ті очі і голос, про які без загрози життю можна думати тільки на відстані; мама і натягнуті стосунки з нею; а тепер ще й — смерті, депресія і передчуття чогось страшного. У підсумку вдома — те, що не дає рухатися вперед. А вона хоче жити! Хоче заробляти нормальні гроші, шопитися в нормальних магазинах, мати змогу нормально ходити в кафе чи бари. І щоби без цього надриву. Цього вічного надриву!

Економити кожную копійку, шукати, де цукор чи гречка на гривню дешевше, ніж у найближчому магазині, перти це авоськами в переповненому тролейбусі і сваритися з товстозадими тітками! Улюблене мамине заняття. О, мамо! А ти ж любила солодкі лікери і поезію. Що з тобою сталося?

От тому і тікати! На те Бог і дав трохи мізків і «найчарівніші у світі очі», як казав він. Таким скарбом гріх не скористатися. Робота au pair — саме те: мінімум кваліфікації, головне — знання англійської і вміння ладити з дітьми. Звісно, Іванка від самого початку, ще до Революції, що звабила її уявною картинкою успішної держави, мітила на Францію чи Німеччину — країни знайоміші і привітніші. Але ці великі нації! Їм подавай нянь зі знанням їхніх мов. Ось тут і закінчується їхня мультикультурність та інтернаціоналізм. Щоби французька мадам потерпіла англійську в їхньому домі? Та й «німецьку не так давно вчили у школах вашої країни»,

як відписали Іванці на одному з форумів. Тільки от коли вона мусила коригувати їхні мовні уявлення, що «я українка, і моя мова українська, а не російська», з того боку відчувалося глухе нерозуміння.

А от фіни виявилися неперебірливими. Дійсно, скільки іноземних дівчат зі знанням мови п'ятимільйонної нації набереться? Маленькі народи, вони такі — толерантніші і політкоректніші. Хоча своє гнути не забувають. Однією з умов роботи au pair було відвідування мовних курсів на місці.

* * *

Подругам Іванка писала спокійні, врівноважені листи.

«Коли виходжу в місто тут (те, що середмістя), то бачу п'яти-, семиповерхову забудову, переважно у стилі модерн (але такого стриманого північного зразка), дещо є із класицизму. Під ногами бруківка, над головою — блакитне небо. Так, погода тут стоїть чудова: сонячно, плюсова температура, темніє о шостій вечора, засмучує лише вітер — такий пронизливий буває, що не відчуваєш ніякої віддачі від сонця. Це дається взнаки Фінська затока.

Хоч я тут не так і довго, але перше враження незмінне — дуже тихе, майже пусте місто (ти ж розумієш, що порівнюю з Києвом) — приблизно так, як ми уявляємо провінцію в позитивному сенсі цього слова: спокійний, із певними сталими традиціями плин життя.

На вулиці погляд часто вихоплює симпатичних блондинок, хоча відсоток білявок не такий значний та й частина з них, при ближчому погляді, фарбована. Але в будь-якому разі, це має ефектний вигляд — біляве волосся, світлі очі і підтемнена тональним кремом шкіра. Одягаються фіни стримано, але елегантно, інколи трапляються досить вичурні екземпляри, але у всіх випадках мені подобається, як вони в переважно приглушених